

Verdiskaping i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Buskerud¹

Foto: © Nils Mandal

I 2010 var det registrert 9 742 landbrukseiendommer totalt i Buskerud, og 24 545 personer var bosatt på en landbrukseiendom. Det utgjør 9,5 prosent av den totale befolkningen i fylket, og det er en knapp prosent høyere enn gjennomsnittet for landet.

Jordbruket

Antall landbrukseiendommer endrer seg lite fra år til år, men tallet på aktive bønder går ned. Fra 2002 til 2011 er antall jordbruksbedrifter i Buskerud redusert fra 3 337 til 2 361.

Buskerud er et viktig fylke når det gjelder produksjon av grønnsaker og frukt og bær. I 2011 hadde fylket 16 prosent av landets areal av frilandsgrønnsaker og 14 prosent av frukt- og bærarealet og 34 prosent av veksthusarealet som er registrert hos Statens landbruksforvaltning. Fra 2002 til 2011 gikk det fulldyrkede arealet ned fra 462 700 dekar til 440 502 dekar, mens innmarksbeite økte fra 58 400 dekar til 72 858 dekar.

Den totale verdiskapingen i jordbruket i Buskerud i 2011, bruttoproduktet², er beregnet til 655 mill. kr. Av dette kommer 51 prosent fra husdyrhold, 32 prosent fra grønnsaker, frukt og bær og veksthusproduksjon og 17 prosent fra potet- og kornproduksjon. Kommunene i

Nedre Buskerud³ står for 67 prosent av bruttoproduktet, 441 mill. kr, og kommunene i Øvre Buskerud⁴ for 33 prosent, 214 mill. kr. Lier er den kommunen i Buskerud som har høyest verdiskaping, med 146 mill. kr.

Hagebruksproduksjon er viktig i Buskerud, og av verdiskapingen fra planteproduksjon, kommer 213 mill. kr fra hagebruket, dvs. grønnsaker på friland, frukt og bær, veksthusproduksjon og planteskole drift. Grønnsaker på friland utgjør den største delen, med 85 mill. kr.

Arbeidsinnsatsen i jordbruket er beregnet til 1 944 årsverk i Buskerud i 2011. Det tilsvarer 3,6 mill. timer. Husdyrhold står for 63 prosent av sysselsettinga, men bare 50 prosent av verdiskapingen i fylket. Størst sysselsetting er det i sauehold og melkeproduksjon med 471 og 470 årsverk, fulgt av hagebruket inkl. veksthus og planteskole med 454 årsverk.

Bruttoprodukt per årsverk i jordbruket er beregnet til kr 337 000 for Buskerud. Av produksjoner, er det egg og fjørfekjøtt som har høyest verdiskaping per årsverk med 517 000 per årsverk, mens det er sauehold som ligger lavest med 174 000 per årsverk.

Skogbruket

Sysselsettingen i skogbruket i Buskerud er redusert fra 702 personer i 2002 til 606 personer i 2011. Klart flest sysselsatte i skogbruket finner vi i Ringerike kommune. Det var om lag 2 300 personer med positiv næringsinntekt fra skogbruket i Buskerud i 2011.

I 2011 ble det levert 8,5 mill. m³ tømmer til skogsindustrien. Avvirkningen i Buskerud utgjorde 12 prosent av samlet avvirkning. Avvirkning er den viktigste inntekten fra skogen for de fleste skogeierne. Verdiskapingen i skogbruket i Buskerud var 447 mill. kr i 2011, eller 8 prosent av samlet verdiskaping i skogbruket i landet.

¹ Kilde: Knutsen m.fl. 2013. NILF-notat 2013-14 Verdiskaping i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Buskerud

² Bruttoprodukt er her definert som verdien av produserte varer og tjenester inkl. tilskudd, minus innsats av varer og tjenester.

³ Nedre Buskerud: Drammen, Kongsberg, Ringerike, Hole, Modum, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Lier, Røyken og Hurum

⁴ Øvre Buskerud: Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål, Hol, Sigdal, Krødsherad, Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal

Foto: © HPIM

Nedre Buskerud står for 61 prosent av verdiskapingen i skogbruket i fylket. Størst verdiskaping fra skogbruket finner vi i Ringerike (108 mill. kr). Minst verdiskaping fra skogbruket finner vi i Hemsedal (3 mill. kr).

Gardsbaserte tilleggsnæringer

Å ha en eller flere tilleggsnæringer er mer vanlig for jordbruksbedrifter i Buskerud enn i noe annet fylke i landet. 70 prosent av bedriftene i Buskerud har en eller flere næringer i tillegg til jord- og skogbruk. Dette er hele 13 prosentpoeng mer enn gjennomsnittet for landet. Kommunene Hol, Hemsedal og Ål var blant de 10 kommunene i landet med høyest frekvens tilleggsnæring med henholdsvis 89, 84 og 82 prosent i 2009.

Utmarksnæring er den mest utbredte tilleggsnæringa i Buskerud. Så mange som 1 313 driver med en eller annen form for utmarksnæring. Deretter følger leiekjøring (871). Det er 54 jordbruksbedrifter i Buskerud som har rapportert at de driver *inn på tunet-aktivitet*.

Verdiskaping fra tilleggsnæringer er beregnet til 178 mill. kr for Buskerud. Størst verdiskaping kommer fra utmarksnæring, med 77 mill. kr.

Det er Ringerike som har høyest verdiskaping fra tilleggsnæringer, med 20 mill. kr, fulgt av Ål med 17 mill. kr.

Syssetning i tilleggsnæringer er beregnet til 267 årsverk à 1 845 timer. Det er turisme som sammen med leiekjøring gir størst syssetning av tilleggsnæringene, med henholdsvis 85 og 80 årsverk. Av kommunene er det Ål, Hemsedal og Ringerike som har størst syssetning i tilleggsnæringene, men henholdsvis 26, 23 og 22 årsverk. 58 prosent av syssettinga fra tilleggsnæringene er i kommunene i øvre del av fylket.

Samlet verdiskaping fra primærnæringene

Samlet verdiskaping fra primærnæringene i Buskerud i 2011 er 1,28 mrd. kr, hvorav jord-

bruk utgjør 655 mill. kr, skogbruk 447 mill. kr og tilleggsnæring 178 mill. kr. Ser vi primærnæringene samlet utgjør verdiskapingen i Nedre Buskerud 62 prosent, mens Øvre Buskerud utgjør 38 prosent. Av samlet verdiskaping fra primærnæringene, utgjør tilleggsnæringene 20 prosent i Øvre Buskerud mot 10 prosent i Nedre Buskerud. Bidraget fra skogbruket er omtrent likt i Øvre og Nedre Buskerud med om lag en tredel. Verdiskapingen fra jordbruket utgjør 56 prosent av samlet verdiskaping fra primærnæringene i Nedre Buskerud og 44 prosent i Øvre Buskerud.

Landbruksbasert industri

Samlet verdiskaping for industrien i Buskerud som er avhengig av landbruksråvarer fra fylket, er 1,23 mrd. kr. Næringsmiddelindustrien utgjør 38 prosent og treindustrien 62 prosent. Verdiskapingen varierer mellom kommunene og er størst for næringsmiddelindustrien i Lier (156 mill. kr), og for treindustrien i Ringerike (227 mill. kr).

Ser vi i forhold til samlet verdiskaping i kommunene utgjør verdiskapingen i den landbruksbaserte (skogbaserte) industrien 9 prosent i Hurum og 5 prosent i Flesberg.

Verdiskapingen og syssetningen innen skogbasert industri er redusert etter 2010 som følge av bl.a. nedleggelsen av Norske Skogs papirfabrikk på Follum i 2012 og Södra Cell Tofte i august 2013. Hvilke konsekvenser disse nedleggelsene gir for bl.a. skognæringen er fortsatt usikkert.

Landbruksbasert industri i fylket er i hovedsak lokalisert i Nedre Buskerud. Ser vi primærnæringen og landbruksbasert industri sammen finner vi at 73 prosent av verdiskapingen er knyttet til aktivitet i Nedre Buskerud mot 27 prosent i Øvre Buskerud.

Ringvirkninger

Av ringvirkningsanalysen framgår at 2 813 sysselsatte i landbruket og tilleggsnæring knyttet til landbruket i Buskerud gir grunnlag for til sammen 7 903 sysselsatte i fylket innenfor landbruket selv, landbruksbasert industri, forretningsmessig tjenesteyting og undervisning samt offentlig tjenesteyting som kan sies å være avhengig av landbruket i Buskerud. I det ligger at en sysselsatt i primærnæringen gir grunnlag for 1,81 sysselsatte i øvrig næringsliv i Buskerud. De totalt 7 903 sysselsatte utgjør drøyt 6 prosent av alle sysselsatte i Buskerud i 2011.